

Posudek na bakalářskou práci Jiřího Smlsala *Les pozdního středověku ve světle literárních pramenů*, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin, Praha 2015, 96 s.

Jiří Smlsal si zvolil poutavé a badatelsky přitažlivé téma, byť se již nejedná ani v záplavě studentských kvalifikačních prací na ÚČD o neorané pole. Každý autor však přirozeně dokáže vnést do problematiky středověkých dějin vlastní úhel pohledu, zejména v závislosti na zvolené pramenné základně.

Cílem předložené bakalářské práce je postihnout zobrazování lesa v různých typech pramenů, zvláště v exemplech, rytířských románech, cestopisech a kronikách. Východiskem se jejímu autorovi stalo solidní zhodnocení dosavadní literatury, upozorňující na trvajícím (nikoli však nesmiřitelným) rozpor mezi zastánci představ o „reálném“ a „romantickém“ lese. Napadá mne jen otázka, kterou by mohl Jiří Smlsal zodpovědět při obhajobě: v jakém smyslu používá pro jednu z publikací Jiřího Woitsche označení „pamfletický článek“ (s. 9)?

Za diskutabilní ve vztahu k tématu práce pokládám rozhodnutí pojmut práce Tomáše Klimka a Jiřího Woitsche jako „základní referenční bod“, protože v publikacích těchto historiků zaujímají literární texty spíše okrajovou roli. V souvislosti s výrokem: „Na rytířské romány Chrétiena de Troye nahlíží inspirujícím způsobem z hlediska historické antropologie J. Le Goff“ je třeba upozornit nejen na zkomolení jména slavného romanopisce 12. století (Chrétien de Troyes), ale také na opominutí několika článků Martina Šorma, jenž se této problematice věnuje. Nemohu souhlasit ani s paušálním tvrzením ze strany 10, podle něhož by dosavadní česká historiografie opomíjela téma lesa v rytířských románech české provenience. Osobně jsem rovněž skeptický v souvislosti s rozhodnutím zařadit mezi prameny *Kroniku o Rohovém Sayfridovi*, tedy český překlad německého originálu z roku 1530, jenž vyšel roku 1615, s odůvodněním, že jde o dílo „svým duchem zcela středověké“. Co autor bakalářské práce tímto termínem přesně myslí? To jsou ovšem spíše dílčí připomínky k jinak velice kvalitnímu textu bakalářské práce.

Jiří Smlsal si správně uvědomil, že zkoumat téma lesa ve středověké literatuře je možné jen v důsledně komparativní a interdisciplinární perspektivě – sám se hlásí k historické antropologii. Mohl by při obhajobě toto metodologické krédo rozvést? 2. kapitola (Hospodářské využívání lesa ve středověku) má, jak sám Jiří Smlsal přiznává, především kompilační charakter, nemůže ostatně vycházet z literárních pramenů.

Za zdařilou a přínosnou pokládám tematicky kapitulu 3, tedy les a exempla (s. 23-34). Tvrzení, že přibližně třetinu z narací, které shromáždil ve svém motivickém indexu K. Dvořák, lze najít v jiné evropské zemi, by ovšem bylo dobré konfrontovat s rozsáhlým komparativním výzkumem v zahraničí (např. již léta probíhající výzkumy GAHOMu v rámci EHESS v Paříži)

Na s. 30 Jiří Smlsal dle mého názoru správně konstatuje, že obraz liduprázdného lesa literárních textů je v ostrém rozporu se svědectvím etnografických i archeologických pramenů. Lesy se hojně hospodářsky využívaly, pobyt v lese byl součástí každodennosti. Les ožíval hlasy lidí, kterým dával živobytí. Exempla přesto hospodářské využívání lesa příliš nezmiňují: historik musí tento rozpor vzít v úvahu a snažit se ho adekvátně interpretovat.

Kapitola 4 (Obraz lesa v rytířských románech) ukazuje, že Jiří Smlsal dokáže adekvátně pracovat s tak specifickým typem pramenů, jako jsou literární texty. Oprávněně věnuje velkou pozornost staročeské skladbě Tristram a Izalda. Autor bakalářské práce rozebírá „lesní“ scény citlivě a s potřebnou kritickou invencí. Výhrady lze mít snad jen vůči citacím z populárně laděné a číslování veršů postrádající, byť záslužné edice Zdeňky Tiché. Přitom existuje kritická edice *Das altčechische Tristan-Epos*, Ed. Ulrich Bamborschke, Wiesbaden 1968, jež navíc umožňuje porovnat výchozí německý text s volným českým převodem.

Nápadité rozbory rytířských románů vhodně doplňují postřehy o hodnocení lesa ve staročeských cestopisech (kapitola 5, počínaje stranou 50) a středověkých kronikách (počínaje stranou 69).

Závěry práce adekvátně shrnují její postupně předkládané poznatky. Komplexní obraz středověkého lesa vskutku není možné rekonstruovat pouze s využitím jednoho typu pramenů, přístup k lesu byl v různých společenských vrstvách a různých situacích odlišný.

Jiří Smlsal prokázal, že si již osvojil základy historické práce, umí kriticky zacházet s prameny a literaturou. Poněkud postrádám komparativní přístup a širší znalost metodologicky závažných podnětů, především z frankofonní oblasti. K literárním textům jako ústřednímu prameni ovšem přistupuje citlivě, s vědomím jejich specifického charakteru. Na bakalářské práci Jiřího Smlsala se kladně odrazily znalosti načerpané na jeho druhém oboru, tedy etnologii.

V závislosti na průběhu obhajoby navrhuji hodnotit bakalářskou práci Jiřího Smlsala známkou výborně.